

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Алла Міщенко – викладач кафедри перекладу та загального мовознавства Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інтегровані системи перекладу (прикладна лінгвістика).

ВЕРБАЛІЗОВАНИЙ ОБРАЗ ГРЕТХЕН З ТРАГЕДІЇ Й. В. ГЕТЕ «ФАУСТ» У ПЕРЕКЛАДАХ І. ФРАНКА ТА М. ЛУКАША

Юлія НАНЯК (Львів, Україна)

У статті подано аналіз мовних засобів створення індивідуалізованого образу Гретхен з трагедії Й. В. Гете «Фауст» та його відтворення в українських перекладах І. Франка та М. Лукаша. Здійснено лінгво-стилістичний аналіз перекладацьких рішень.

In the article the analysis of the linguistic means of representation and transformation of the individualized image of Gretchen has been outlined as based on «Faust» by J. W. Goethe and its Ukrainian translations by I. Franko and M. Lukash. The linguo-stylistic analysis of translator's decisions has been provided.

Мета цієї розвідки – шляхом аналізу українських та англomовних перекладів «Фауста» визначити, яке місце серед них посідають переклади І. Франка та М. Лукаша в світлі новітніх перекладознавчих парадигм, а також визначити наскільки подібними були впливи життєвих шляхів автора і перекладачів на втілення та відтворення образу Гретхен.

Володіючи феноменальними знаннями в галузі розвитку національних письменств І. Франко активно розробляв концепцію світової літератури, – концепцію, одним з перших фундаторів якої свого часу виступав Й. В. Гете. Видається безперечним, що багатьма рисами своєї творчої діяльності, універсалізмом зацікавлень та енциклопедизмом знань, зрештою, і окремими характеристиками художнього мислення І. Франко дає підстави порівнювати його з німецьким поетом. Свою перекладацьку діяльність Франко почав з творчості Й. В. Гете, а саме з «Фауста» (пісня Маргарити) [8: VIII].

В українську ж літературу «Фауст» увійшов саме завдяки І. Франку через 60 років після створення: 1880-го року в першому та другому випусках часопису «Правда» [9; 13: 180]. Це був справжній прорив у знайомстві України з творчістю Й. В. Гете. 1881 року видавництво «Світ» видало першу частину з передмовою М. Драгоманова [11: 127]. Потім І. Франко відклав роботу над «Фаустом» майже на 20 років – 1899 повернувся до цього твору.

Працювати над перекладом «Фауста» І. Франко почав ще в 1870-х рр. у Дрогобичі. Одночасно з його приїздом до Львова (восени 1875 р.) у журналі «Друг» (ч. 17) з'явився його перший друкований переклад з чужоземних літератур – пісня Маргарити з «Фауста». І. Франко вже тоді серйозно ставився до перекладання. Між рукописами, які він привіз до Львова, були окремі переклади творів досить важких для перекладу, як-от трагедії Софокла, «Одіссея» Гомера, «Пісня про Нібелунгів» та «Книга Іова» [8: VIII].

Того ж року І. Франко вирішує перекласти «Фауста» і, повідомляючи О. Рошкевич у листі від 29 лютого про свій план – разом з двома товаришами «видавати книжечками твори, переведжені із інших словесностей», він пише: «Початок має зробити Гетого «Фауст» мого перекладу. Той твір так пам'ятний для мене, що годі було мені не зробити ним початку, – і думаю, що буде (по другий раз) щасливий. Ти, бачу, пам'ятаєш іще ту маленьку книжечку, но не знаю, чи знаєш її символічне значення для мене. Єсли-ось (як говориш в попереднім листі) любопитна, то можеш при случайності мене о то запитатися» [9: 48; 9: 46-47]]. З цього листа бачимо також, що «Фауст», яким Франко-гімназист захоплювався як твором високої мистецької вартості, став тепер для нього ще й особистим символом: цей твір нагадує йому про першу зустріч з О. Рошкевич, яку він пізнав під час вакаційної мандрівки по Карпатах після закінчення сьомого класу Дрогобицької гімназії [6: 87].

Однією з причин, чому «Фауст» Й. В. Гете вирізнявся з-поміж інших варіантів легенди про доктора Георга Фауста було те, що Й. В. Гете у своєму творі ввів нового персонажа у стару легенду – Гретхен. Цей образ унікальний, адже він єдиний з усіх жіночих образів, який не має паралелей та аналогів у світовій літературі. Гретхен асоціюється з образом першого кохання і символізує «серце німецького народу» [20: 76-77]. Історію стосунків Фауста та

Гретхен повністю відображено вже в «Урфаусті», окрім цього з 21 сцени «Фауста» 17 присвячено Гретхен. Саме тому способи і засоби відтворення цього образу в перекладах надзвичайно цікаві.

Ось деякі зразки:

Margarete.

ihre Zöpfe flechtend und aufbindend.

Ich gäb' was drum, wenn ich nur wüßt',

Wer heut der Herr gewesen ist!

Er sah gewiß recht wacker aus,

Und ist aus einem edlen Haus;

Das konnt' ich ihm an der Stirne lesen –

Er wär' auch sonst nicht so keck gewesen [16: 208-209] .

Гретхен цікаво, хто ж це говорив до неї, як до панни шляхетного роду. Вже з цих слів можна дати характеристику Гретхен: вона проста німецька дівчина, щира і наївна, та їй властива народна мудрість. Оригінал написано чотиристопним ямбом, що є притаманним для ліричної поезії. Також розкриває образ Гретхен те, на що вона звертає найбільше уваги. Тут вона характеризує Фауста такими словами, як «*recht wacker*» (досить гарний, доброчесний) [13: 1766], «*aus einem edlen Haus*» (з благородного, знатного роду), тобто наголошені передусім моральні якості Фауста [13: 418].

Маргарета

(заплітає і підв'язує коси)

Щоб дала я, коб хто сказав,

Що то за пан мя десь займав?

І що вже статний, смілий з ходу,

І видно, що з високог' роду;

Се так-таки з чола му світить,

Бо де ж би інший міг се сміти? [9 (13: 273)]

Маргарета:

Я вже би дала щось, колиб узнать мені,

Що то сьогодні був за пан.

Мабуть з шляхетської сім'ї;

Це вже з обличчя можна прочитати, –

А тоб і не посмів так сміливо займати [2: 84] .

Не пожаліла-б я що й дать,

Хто був цей пан, щоб тільки знать!

Із себе бравий та лихий,

По всьому пан він родовий;

Це так в нього й написано на чолі,

А то-б розв'язним він таким не був ніколи [3: 178-179] .

Цитовані вище українські переклади перетворюють Гретхен на українку. У перекладі І. Франка Гретхен є сучасницею перекладача, простою дівчиною з Західної України. Увагу вона звертає спершу на вроду пана, якого щойно побачила «статний, смілий з ходу». Переклад також виконано чотиристопним ямбом і образ Гретхен відтворено близько до оригіналу. Та, звичайно, для сучасного читача така лексика має додаткове забарвлення, адже надзвичайно чітко характеризує епоху перекладу. Д. Загул навіть вводить українську реалію: «*шляхетської сім'ї*», чого немає в оригіналі. У перекладі Д. Загула Гретхен звертає увагу передусім на те, що «*пан ... з шляхетської сім'ї*», а це може викликати в читача певні підозри в її корисливості. У цьому перекладі вжито шестистопний ямб, який характеризує серйозні твори та роздуми. Відчувається, що Гретхен Д. Загула досвідчена і освічена дівчина, що аж ніяк не відповідає образу Гретхен Й. В. Гете. В образі Гретхен у перекладі М. Улезка також

відчувається певна освіта. Вона говорить досить складними реченнями, а з її слів можна зробити висновок, що вона добре знає вельмож, чого також не можна знайти в оригіналі.

Маргарита
 (заплітаючи та підв'язуючи коси)
 Що б дала я, щоб хто сказав,
 Який то пан мене займав!
 Такий у нього пишний вид,
 Одразу знать вельможний рід –
 Це мов написано на чолі,
 А то б не давав собі так волі [4: 109].

М. Лукаш змальовує наївну і романтичну українку, увагу якої привертає «тишний вид», тобто зовнішність, хоча, можливо, ідеться про пихатість і гордість, адже саме такими прості люди бачили вельмож. М. Лукаш надає образу трішки більше експресії, що складає єдину відмінність від образу оригіналу.

Англійським перекладам А. Свонвік та Дж. Пріста властивий високий стиль.
 MARGARET
 (braiding and binding up her hair)
 I would give something now to know,
 Who yonder gentleman could be!
 He had a gallant air, I trow,
 And doubtless was of high degree:
 That written on his brow was seen –
 Nor else would he so bold have been [17: 94].

Margaret [plaiting and binding up her braids of hair].
 I would give something, could I say
 Who was that gentleman today!
 Right gallant did he seem to be
 And of some noble family.
 That from his brow I could have told –
 Else he would not have been so bold [15].

Речення також досить складні, лексика вишукана: «*gallant air*», «*written on his brow*», «*doubtless was of high degree*». Сама Гретхен справляє враження не простої міщанки, а аристократки, яка вже пізнала життя. Переклад Дж. Пріста мелодійніший і тому ближчий до оригіналу. Переклад Е. Кляйна досить наближений до оригіналу, та все ж у ньому не відчувається наївності. З перекладу цього уривку важко сказати, ким є Гретхен. У всіх аналізованих англомовних перекладах наголос зосереджено на сміливості Фауста, адже «*gallant*» мало також значення сміливий [1: 464; 18: 580].

(Margaret, plaiting and fastening the braids of her hair.)
 Margaret
 I'd give anything if I could say
 Who that gentleman was, today!
 He's brave for certain, I could see,
 And from some noble family:
 That his face readily told –
 Or he wouldn't have been so bold [14].

У наступному прикладі наївна і неосвічена Гретхен намагається говорити вишуканіше. Вона соромиться, що не може підтримувати вчену бесіду. Тут її мова вже дещо складніша, строфи довші, використано п'ятистопний ямб. Та все ж, що вона каже, залишається таким же наївним, як і в першому прикладі. Можна навіть припустити, що таке протиставлення

складніших, ніж у попередньому прикладі, лексики та синтаксису зі змістом сказаного, є своєрідним прийомом автора.

Margarete.
 Ich fühl' es wohl, daß mich der Herr nur schont,
 Herab sich läßt, mich zu beschämen.
 Ein Reisender ist so gewohnt
 Aus Gütigkeit fürlieb zu nehmen,
 Ich weiß zu gut, daß solch' erfahrenen Mann
 Mein arm Gespräch nicht unterhalten kann [16: 220].

Ось тут ми і бачимо, наскільки відрізняються між собою образи Гретхен у перекладах.

А. Свонвік переклала цей уривок надто високим стилем, це відчувається і в будові речень (як у першому рядку «*I feel it, you but spare my ignorance*»), і у лексичному виборі перекладача (прошу звернути увагу на таке слово як «*complaisance*» – поштивість) [1: 220; 18: 271].

MARGARET
 I feel it, you but spare my ignorance,
 The gentleman to shame me stoops thus low.
 A traveller from complaisance,
 Still makes the best of things; I know
 Too well, my humble prattle never can
 Have power to entertain so wise a man [17: 110-111].

У перекладі І. Франка це все та ж романтична і наївна дівчина, котра говорить дуже ввічливо з людиною, яку вважає розумнішою від себе. Свідченням цього є також неособове звертання: «*пан лиш мя щадить, Знижаєсь*». Цей же прийом використав і М. Улезко. В його перекладі Гретхен втрачає свою наївність, ця дівчина вже добре знає життя, є реалісткою. Подібний образ створив і Дж. Пріст. Та Гретхен у його перекладі все ж більше схожа на Гретхен Й. В. Гете, ніж у перекладі А. Свонвік.

У цьому уривку у перекладі Д. Загула Гретхен губить будь-яку подібність з оригіналом. Ці слова в її устах вже більше схожі на кокетство, а рядок «*Влюблятися з одної доброти*» і зовсім не відповідає оригіналу.

Маргарета
 Я знаю, пан лиш мя щадить,
 Знижаєсь, щоб мя завстидати.
 То подорожній вже так звик
 По доброті чим-будь ся вдовольняти;
 Бо чи могла б моя убога мова
 Панів так мудрих звеселять? [9; 13: 289].

Маргарета:
 Вам, пане, тільки жаль мене напевне,
 На скором мій схилилися до мене.
 Всі подорожні звикли вже до того,
 Влюблятися з одної доброти.
 Я ж знаю: для бувалого такого
 В моїх словах розради не знайти [2: 93-94].

Я-ж то знаю бо, що пан мене щадить
 І низивсь тільки, щоб засоромити.
 У подорожніх за звичай так говорить –
 Від доброти усе хвалити.
 Досвідному-ж такому – добре знаю я –
 Не до розмови вбога річ моя [3: 202].

Margaret. I feel the gentleman is only sparing me,
So condescends that I am all confused.
A traveller is so much used
To bear with things good-naturedly.
I know too well, my poor talk hardly can
Amuse you, an experienced man [15].

Переклад М. Лукаша – наймелодійніший. Перекладач повністю дотримується того образу, який він створив перед тим і який дуже близький до оригінального.

Маргарита
Я бачу, ви, жалкуючи мене,
Знижаєтесь – мені аж сором.
Життя, напевне, мандрівне,
Навчило вас не бути суворим.
Не для таких досвідчених людей
Убожество моїх простих речей [4: 124].

Е. Кляйн вводить метафору: «*Content, out of courtesy, with any food. / I know too well, so learned a man, / Can't feed himself on my poor bran*». Цього немає в оригіналі, та це не шкодить створеному образу, адже метафора проста і зрозуміла.

I know the gentleman flatters me,
Lowers himself, and shames me, too.
A traveller is used to being
Content, out of courtesy, with any food.
I know too well, so learned a man,
Can't feed himself on my poor bran [14].

Один з головних моментів твору – це зізнання Гретхен, що вона кохає Фауста. В оригіналі воно звучить урочисто, та водночас щиро:

Margarete.
ihn fassend und den Kuß zurück gebend.
Bester Mann! von Herzen lieb' ich dich! [16: 224]

А. Свонвік все ж дотримується високого стилю, та ці слова звучать природно і щиро для тієї Гретхен, яку створила вона. Хоча слово «*thee*» у цьому випадку не є ознакою високого стилю, а лише займенником [18: 1495].

MARGARET (embracing him, and returning the kiss)
Dearest of men! I love thee from my heart! [17: 117]

І. Франка застосував у перекладі тавтологію, та вона абсолютно відповідає образу простої, наївної дівчини, яку переповнюють емоції.

Маргарета
(обнімає його і віддає поцілуй)
Любий мій. Сердечно люблю тя [9 (13: 296)] .

«*Мій краций*» у перекладі М. Улезка звучить зовсім неприродно для української мови і цим перекреслюється все емоційне напруження моменту.

(Маргарита обнімаючи його й вертаючи йому цілунок)
Мій краций! Серцем всім тебе люблю! [3: 212]

Переклади Дж. Пріста та Е. Кляйна звучать природно, та лише Е. Кляйн відтворив експресивну інверсію оригіналу.

Margaret [embracing him and returning the kiss].
Best of men, I love you from my heart! [15]

Margaret (Clasping him, and returning the kiss.)
Dearest man! With all my heart I love you! [14]

М. Лукаш використовує прийом одомашнення, вживаючи звертання «Голубе», але саме воно найкраще передає експресію оригіналу і повністю відповідає образу.

Маргарита
(обнімає його й цілує)
Голубе, як я тебе люблю! [4: 130]

Персонажі «Фауста» М. Лукаша вже не стовідсоткові німці, в їхні образи проникли елементи української ментальності. Саме цим можна пояснити вибірковість М. Лукаша у пом'якшенні деяких реплік оригіналу. У сценах «Авербахів склеп у Лейпцігу» та «Вільпуржина ніч» М. Лукаш повністю відтворює всю гостру лайку оригіналу, але у мові Гретхен вдається до певної евфемізації. У сцені «В'язниця» Гретхен співає пісню, взяту з німецької народної казки про дівчину, яку замучила зла мачуха: «*Meine Mutter, die Hur*» [16: 261]. М. Лукаш перекладає «*die Hur*» як «*ледащо*», хоч інші перекладачі вживали лайливі слова («*курва*» в перекладі І. Франка [9 (13: 344)] та Д. Загул [2: 131-132]) і «*шлюха*» в перекладі М. Улезка [3: 281]). Піти шляхом інших перекладачів М. Лукаш не міг, адже це означало б цілковите перекреслення образу тієї Гретхен, яку він змальовував у всій першій частині, тому в його перекладі читаємо «*Моя мати, ледащо*» [4: 174].

Існували зовнішні та внутрішні імпульси, які привертали Франкову увагу до Гете. Приміром, І. Франко, як засвідчив Л. Рудницький, несвідомо стилізував листи до О. Рошкевич «під Вертера» [6: 124]. Саме з першого кохання можна почати проводити паралелі між геніями Й. В. Гете та І. Франка. Є багато теорій про те, звідки взялась Гретхен, адже це принципово новий персонаж у «Фаусті»: у попередніх інтерпретаціях її не було. Була тільки Гелена – символічний образ найпрекраснішої жінки. Та, напевне, варто визнати, що персонаж Гретхен набагато зворушливіший та живіший. І цей персонаж увів у трагедію саме Й. В. Гете. Багато дискусій ведеться і про те, хто ж був прототипом Маргарити в реальному житті, як і про те, що саме символізує цей образ. Без сумніву, саме вона є найяскравішим прикладом уособлення «вічної жіночності».

Найімовірнішим аналогом Гретхен була Фредеріка Бріон – дочка пастора з Зозенгайма. Перше кохання І. Франка – Ольга Рошкевич – дочка священника в прикарпатському селі Лолин. На час захоплення Фредерікою Й. В. Гете було 20 років, І. Франко познайомився з Ольгою, коли йому було 18. В обох випадках планувалося одруження, та не відбулося з різних причин: І. Франка заарештували, а Й. В. Гете статус та звання не дозволяє одружитися з простою селянкою (хоч потім він таки одружився з особою не знатного роду – Крістіаною Вульпіус) [19: 31- 41].

Окрім цього, і Й.В. Гете, і І.Я. Франко, і М.О. Лукаш брали участь у громадсько-політичному житті своєї країни і були не тільки літераторами, а і людьми широких наукових зацікавлень. Якщо Й.В. Гете вважав «Фауста» найважливішим твором свого життя, то М. Лукаш, у розмові з В. Житником зізнався, що саме цей твір йому найдорожчий [5: 18]. Тому подібність сприйняття світу і літератури автором і перекладачамим не має видаватися дивною. У передньому слові до власного перекладу «Фауста», покликаючися на німецького дослідника Г. Ленера, І. Франко стверджував, що «трагедія Фауста ... з діла часового сталася ділом для цілих століть, з поетичного твору сталася культурно-історичною подією» [9; 13: 179]. Символічність «Фауста» як «культурно-історичної події» переростала в риторичну форму гностичного художнього узагальнення. І. Франко пов'язує типологію героїв, подібних до Фауста, зі змістом модерного індивідуалізму, а також співвідносить її з типами «зайвих» і «нових» людей, які, за Франковими словами, відбивають «цілий процес болючого і важкого розвою великої недуги», а саме – «роздвоєння між світом ідей а світом дійсності, між мислями і словами а ділами, між буйним полетом бажань а мізерним трепотанням енергії». Таке «болюче роздвоєння» веде родовід від Фауста. Загалом же, як неодноразово наголошував І. Франко, така традиція «невідлучна від усієї догматики і етики християнської», зокрема у формі «розмови чоловіка з дияволом для представлення внутрішньої боротьби душі з похотями тіла і покусами світу» [9; 30: 47].

Для того, щоб перекладати такий твір як «Фауст» Й. В. Гете, потрібно добре розуміти епоху написання твору, що мав на увазі автор, а також інтертекстуальність деяких фрагментів. Адже «Фауст» має два змістові пласти: перший – це дитяча казка, де все ж добро перемагає зло, а грішник через щире розкаяння потрапляє на небо. Переклад такої казки не викликає значних труднощів. А от другий змістовий пласт – це філософський трактат, розбавлений гострою сатирою на сучасників та реалії життя, це синтез молодого Гете – гострого сатирика та бунтівника, та старшого філософа з багатим життєвим досвідом. Саме тому перекласти цей пласт надзвичайно важко. Тут знову можна провести паралелі між автором і перекладачами: І. Франко і М. Лукаш почали працювати над «Фаустом» ще в дуже юному віці, а закінчили в зрілому. Схожі життєві переживання автора і перекладачів, напевно, і слугували їм натхненням до роботи над перекладом. Саме тому перекладені образи настільки живі, хвилюючі і самобутні.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Англо-український словник: У 2 т. – Близько 120000 слів / Склав М. І. Балла. – К.: Освіта, 1996.
2. Гете Й. В. Фауст. Перекл. з нім. Д. Загула / Й. В. Гете; Київ – Відень "Вернигора", 1919. – Ч. I. – 19. – 136 с.
3. Гете Й. В. Фауст: Трагедія. Перекл. з нім. М. Т. Улезко / Й. В. Гете; Х.: Держ-видав України, 1926. – Ч. I. – 331 с.
4. Гете Й. – В. Фауст; Лірика: Пер. з нім.; Передм. Д. Наливайка "Поет національний і весвітній", С. 5 – 22. / Й.-В. Гете.– К.: Веселка, 2001. – 478 с.
5. Житник В. Микола Лукаш – перекладач і лінгвіст / В. Житник // Наукові записки НТШ. – 2000. – Т. 18: [Спец. випуск]. – У 2 ч. – Ч. 1. – С. 17 – 22.
6. Рудницький Л. І. Іван Франко і німецька література / Л. І. Рудницький. – 2-е вид., уточнене і розширене. – Львів, 2002. – 238 с.
7. Словник української мови: В 11 т. / Редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980.
8. Франко І. В поті чола: Образки з життя робучого люду / І. Франко.– Львів, 1890. – С. VII – VIII.
9. Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах / І. Франко. – Київ: Наукова думка, 1976 – 1986.
10. Хоруженко В. Новий переклад „Фауста” / В. Хоруженко, Н. Кустовська, В. Коптілов // Вітчизна. – 1957. – № 1. – С. 160 – 164.
11. Цимбалюк Д. Гете по-українському // Жовтень. – 1970. – № 12. – С. 126 – 129.
12. Шахов А. Гете и его время. Лекции по истории немецкой литературы XVIII века / А. Шахов. – Тип. Тренке и Фюсною – 1908. – 296 с.
13. Duden Deutsches Universalwörterbuch / 5., überarbeitete Auflage, herausgegeben von der Dudenredaktion, Dudenverlag, Mannheim – Leipzig – Wien – Zürich, – 2003. – 1892 S.
14. Goethe J. W. Faust / Transl. by A. S. Kline. – [E-resource] Access: <http://www.tonykline.co.uk/PITBR/German/Fausthome.htm>
15. Goethe J. W. Faust / Transl. by G. M. Priest. – [E-resource] Access: <http://www.publicappeal.org/library/goethe/faust/index.htm>
16. Goethe J. W. Faust. Gesamtausgabe / J. W. Goethe; Leipzig: Insel-Verlag. – 1969. – 651 S.
17. Goethe J. W., Faust. Transl. by A. Swanwick / J. W. Goethe; London G. Bell and Sons, Ltd., 1928. – 437 p.
18. Longman dictionary of contemporary English, Pearson Education Ltd., 2000, - 1668 p.
19. Mayer H. Goethe / H. Mayer. – Suhrkamp Verlag Frankfurt an Main, 1999. – 448 S.
20. Stahr A. Goethe's Frauengestalten / A. Stahr. – 6. Aufl. – Berlin, 1878. – 296 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Юлія Наняк – аспірант кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики ім. Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: сучасні тенденції у перекладознавстві, лінгвокультурологія.

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИГУКОВОЇ ЛЕКСИКИ В МНОЖИННОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ НОВЕЛИ В. СТЕФАНІКА “КАМІННИЙ ХРЕСТ”)

Таміла ОРИШЕЧКО (Київ, Україна)

У статті розглядаються та порівнюються прийоми перекладу українських емотивних та імперативних вигуків, вигуківих фраз і звуконаслідувань у множинному перекладі, визначаються найвіддаліші функціональні відповідники у мові перекладу.

The article deals with the identification and comparison of techniques of translating Ukrainian emotive interjections and imperative interjections, interjectival phrases and onomatopoeias in multiple translations and the most adequate functional equivalents in the target language are described.

Постановка наукової проблеми та значення. Слід зазначити, що досить мало українських художніх творів перекладалися кілька разів, тоді як для теорії та практики перекладу цінним є існування кількох перекладів одного й того самого твору. С. Гончаренко [3], Н. Куконіна [4] та інші значущість цього явища вбачають у багатоплановості оригіналу,